

Anti pestprotocol

Inhoud

<i>Inleiding</i>	2
1. Plagen of pesten?	2
2. Belang van een anti-pestprotocol	2
3. Preventieve maatregelen	3
<i>Pedagogisch klimaat en lesprogramma's</i>	3
<i>Schoolregels en afspraken</i>	3
<i>Toezicht en signalering</i>	3
<i>Samenwerking met ouders</i>	3
4. Aanpak bij pestgedrag , het stappenplan	4
Vijfsporenaanpak	4
1 <i>Steun bieden aan de leerling die gepest wordt</i>	4
2 <i>Steun bieden aan het kind dat zelf pest</i>	4
3 <i>De ouders van het gepeste en van de pestende leerling steunen</i>	5
4 <i>De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem</i>	5
5 <i>De algemene verantwoordelijkheid van de school</i>	5
Nazorg en evaluatie	5
5. Cyberpesten: aanpak en preventie	6
6. Contactpersonen & meldpunten	6
7. Conclusie	7

Inleiding

Het doel van dit anti-pestprotocol is te bereiken dat alle kinderen zich in hun schoolperiode veilig kunnen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan.

Pesten op school is een ingewikkeld probleem, dat serieus wordt aangepakt. Een eerste vereiste daartoe is dat alle betrokkenen, leerkrachten, ouders en leerlingen, pesten als een bedreiging zien en derhalve bereid zijn het te voorkomen of te bestrijden.

Wij gaan bij de aanpak van pesten op school uit van de zogenoemde vijfsporenaanpak.

Deze bestaat uit:

- hulp aan het gepeste kind;
- hulp aan de pester;
- hulp aan de zwijgende middengroep;
- hulp aan de leerkracht;
- hulp aan de ouders.

1. Plagen of pesten?

Dat kinderen elkaar soms plagen is heel gewoon. Maar bij pesten is er een slachtoffer waarover andere kinderen de baas spelen

De verschillen tussen plagen en pesten kunnen het beste aangegeven worden aan de hand van voorbeelden:

Plagen	Pesten
Gelijkwaardigheid	Machtsverschil
Humoristisch bedoeld	Kwetsend
Een enkele keer/ af en toe	Systematisch
Wisselend 'slachtofferschap'	Steeds hetzelfde slachtoffer

Een vaak gebruikte definitie van pesten komt van Dan Olweus (1993, o.a. in Veenstra, 2005): 'Iemand wordt gepest wanneer hij of zij herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen'. Deze definitie is door verschillende bronnen aangevuld met de volgende criteria:

- er is sprake van een negatieve bedoeling;
- de negatieve handelingen zijn structureel en tegen dezelfde persoon gericht;
- er is sprake van machtsongelijkheid. Pesters staan hoger in de sociale groepshierarchie en/of hebben meer medestanders dan de gepeste.

Met deze definitie is het verschil tussen pesten en plagen duidelijk aangegeven. Bij plagen spreekt men van incidenten. Pesten gebeurt herhaaldelijk en langdurig: een aantal keren per week, een keer per week of regelmatig.

Signalen van pesten kunnen o.a. zijn:

- Altijd een bijnaam gebruiken;
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot;
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven;
- Briefjes doorgeven;
- Vervelende opmerkingen over kleding;
- Isoleren van de klasgenoot;
- Buiten op het plein opwachten, slaan, schoppen;
- Bezittingen afpakken;
- Schelden, schreeuwen tegen de klasgenoot;
- Signalen vanuit ouders;
- Niet naar school willen;
- Kapotte kleding / spullen;
- Stil teruggetrokken gedrag.

2. Belang van een anti-pestprotocol

De Ziep, wil alle leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden. Een omgeving waar zij zichzelf op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen en een klimaat waarin wij pesten willen voorkomen. Ons anti-pestprotocol is preventief.

In de meeste gevallen lukt dit ook door de algemene schoolregels van 'hoe gaan wij met elkaar om' aan te bieden en te onderhouden. Het aanbieden van deze schoolregels van 'hoe gaan wij met elkaar om' worden klassikaal besproken en hangen visueel in de school. Deze regels zijn helder voor een ieder binnen school, het schoolpersoneel, ouder(s)/ verzorger(s) en de leerlingen zelf.

Voorbeelden van onze schoolregels:

- Stop, hou op;
- Van elkaar afblijven of vragen;
- Luisteren naar elkaar;
- Elkaar helpen;
- Stil zijn als iemand zit te werken;
- Toon respect / wees aardig voor elkaar;
- Voorzichtig met materiaal;
- Denken aan elkaars privacy.

(Zie jaarlijkse aanvulling in document 'schoolregels', 'schoolregels en afspraken op het VSO' en de regels en wetten in Nederland).

Een van die duidelijke regels is dat leerlingen met respect met elkaar dienen om te gaan. Dit gebeurt niet altijd vanzelfsprekend. In onze SEO lessen besteden we hier aandacht aan. Het kan voorkomen dat een leerling in een enkel geval systematisch door andere leerlingen wordt gepest. Dan kan een leerling zodanig in de knoop komen, dat de regels van de school niet meer in voldoende mate de veiligheid bieden of garanderen. Het is in dat geval van groot belang dat het personeel dit onder ogen

ziet en er adequaat naar handelt. Dit betekent dat wij als school pesten als ongewenst gedrag beschouwen en bereid zijn alles in het werk te stellen om pestgedrag aan te pakken!

Een anti-pestprotocol geeft leerlingen, personeel en ouder(s)/ verzorger(s) meer helderheid over de aanpak van pestgedrag. Door het pestprotocol te volgen ontstaat er een samenwerking tussen het personeel, de pester, de gepeste, overige klasgenoten en de ouder(s)/ verzorger(s).

Doel

Het anti-pestprotocol heeft als doel om alle leerlingen zich bij ons op school veilig te laten voelen, zodat zij zichzelf optimaal kunnen ontwikkelen!

Pesten zien wij als een bedreiging voor de school als geheel, voor alle leerlingen, personeel, ouder(s)/ verzorger(s) en alle andere betrokkenen bij school. Met dit protocol willen we samen een positieve en effectieve bijdrage leveren aan het voorkomen en bestrijden van het pestgedrag.

Uitgangspunten

I. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem op onze school voor zowel de gepeste leerling, de pester, de groep leerlingen daaromheen, de klassenleiding en de ouders. De klassenleiding inschakelen gebeurt hierbij altijd! (door leerling, ouder of collega).

II. De school heeft de verplichting zich in te spannen om pestgedrag te voorkomen en samen met ouders dit aan te pakken. Mede door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en niet wordt geaccepteerd.

III. De klassenleiding en andere betrokkenen moeten tijdig alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag optreedt, moet de klassenleiding en andere betrokkenen duidelijk stelling en actie ondernemen tegen dit gedrag.

IV. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen (weer) optreedt, voert de school onderstaand pestprotocol uit.

3. Stappenplan anti pestprotocol

Vooraf: Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd.

Stap 1:

De leerlingen proberen er eerst zelf (en samen) uit hun conflict te komen. De geplaagde leerling geeft duidelijk aan dat hij/zij iets niet wil. Hij/ zij maakt gebruik van het 'stop, hou op' – teken of hij/ zij geeft gedrag van anderen duidelijk verbaal (indien mogelijk) aan.

Stap 2:

Op het moment dat één van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en de verliezer/ zondebok wordt) gaat hij/ zij naar de klassenleiding. Deze persoon brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert de ruzie / plagerijen / pesterijen op te lossen en afspraken te maken. De klassenleiding zal verdere actie ondernemen naar de gepeste, de pester en lessen besteden in de groep aan de veiligheid en het respect in omgang met elkaar.

Stap 3:

Bij herhaling van ruzie of plagerijen/ pesterijen tussen dezelfde leerlingen worden afspraken herhaald of er worden nieuwe afspraken gemaakt. De afspraken kunnen genoteerd worden in bijvoorbeeld een afsprakenschrift of in een contract. Afspraken kunnen zijn:

- Veranderen van plek in de klas.
- Bekijken van de looproutes in de klas.
- Dagelijks/ wekelijks gesprekje met de kinderen.
- Voor- en nabespreken van de pauzes. De klassenleiding biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de IB-er.

Stap 4:

Dit betreft de '5 sporen aanpak'. Blijft de peestsituatie ondanks de bovenstaande stappen bestaan, dan worden door middel van de volgende maatregelen vijf partijen betrokken. Deze vijf partijen zijn:

Ouders	Middengroep (rest van de klas)	Gepeste	Pester	Team
--------	-----------------------------------	---------	--------	------

Stappen bij melding van pesten

Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

Stap 1:

De klassenleiding heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Indien wenselijk kan de klassenleiding de ib-er en directeur op de hoogte stellen. Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag, voorbeelden van gedrag worden benoemd, i.v.m. toezicht op het plein e.d. Gedragsregels die met de betreffende leerlingen afgesproken zijn worden ook benoemd. Ook de ouders van beide partijen worden ingelicht door de leerkracht. De orthopedagoog wordt op de hoogte gebracht en eventuele hulp wordt geboden door hem of haar.

Stap 2:

De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen. Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van beschikbare methoden. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. (Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen). Binnen één week vindt eerste evaluatie plaats met de pester en de gepeste. De leerkracht zal nauwkeurig observeren.

Stap 3:

In geval dat ouders melding hebben gemaakt van het pestgedrag wordt teruggekoppeld naar de betrokken ouders. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken. Met de ouders wordt afgesproken dat er na de eerste evaluatie weer contact opgenomen zal worden.

Deze stap zal ook worden genomen als de leerkracht de situatie als 'ernstig' inschat, zonder dat ouders melding hebben gemaakt.

Stap 4:

Gesprek met pester en gepeste (de klassenleiding kan zelf inschatten wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk). Is het gelukt om de afspraken na te komen?

Zo ja: dan de afspraken handhaven/bijstellen en een volgend gesprek over twee weken.

Zo nee: analyse opstellen, waardoor het mis is gegaan.

Leerkracht overlegt, waar wenselijk, met ib-er en de orthopedagoog. Er wordt een handelingsplan opgesteld voor de komende twee weken. Team wordt hiervan op de hoogte gebracht. Ook wordt dit met de ouders gecommuniceerd.

Stap 5:

Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerling(en). Verslag wordt uitgebracht aan ib-er en directeur. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen.

Zo niet: nieuw handelingsplan opstellen, waarbij eventueel ook externe deskundigheid ingeschakeld kan worden.

Opmerkingen:

I Alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht vastgelegd in het digitale leerlingvolgsysteem.

II Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het pesten onmiddellijk te stoppen en het gedrag te veranderen.

III Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld, via kanjertraining@ijsselgroep.nl begeleidingsdienst IJsselgroep.

Eventueel kan er besloten worden om stap 6 te ondernemen.

Stap 6:

Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep. Dit met name als er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren.

Dit gesprek wordt geleid door intern begeleider. De leerkracht(en) van de groep zijn op deze avond aanwezig.

Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er zal ook gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken.

In het uiterste geval kunnen in goed overleg met alle partijen (leerkracht, team, ouders, ib-er en directie) nog twee stappen gezet worden.

Stap 7:

Een leerling (pester of gepeste) wordt tijdelijk in een andere groep geplaatst.

Stap 8:

De pester wordt geschorst voor maximaal vijf dagen.

Mocht dit meerdere keren noodzakelijk zijn dan zal er met het Bevoegd Gezag worden overlegd of er een verwijdering procedure voor de pester(s) in gang kan worden gezet.

Begeleiding van de pester:

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt. - Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.

- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?

* Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie.
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen).
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt.
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt.

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s). Het gepeste kind niet gaan overbeschermen door bijvoorbeeld naar school te brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen. Laat de pesters duidelijk zien door stelling te nemen dat het pestgedrag niet akkoord is, niet getolereerd wordt en dat hier consequenties aan verbonden zijn.

Begeleiding aan de middengroep

Om de middengroep (rest van de klas) tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

Begeleiding aan de ouders van het gepeste kind

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat of via social media, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.

- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Begeleiding van betrokken teamlid:

- Intervisie groepje samenstellen om collegiaal te ondersteunen middels intervisie.
- Vertrouwenspersoon in school benaderen.

Bijlage 1

De betrokken personen

Er is een groot verschil in ontwikkeling op het sociaal-emotionele vlak. Bij leerlingen met een lage ontwikkelingsleeftijd komt gericht pesten nog niet veel voor. De sociale rollen liggen meestal nog niet vast, maar er wordt wel geëxperimenteerd en afgetast. Sommige leerlingen mogen niet meedoen omdat ze een stom shirt dragen of een rare vader hebben. Bij leerlingen met een lage ontwikkelingsleeftijd kunnen omgangsvormen nog heel direct besproken worden.

Pesterijen beginnen vaak in de pauze en tijdens het buiten spelen, omdat de structuur dan uit de groep is. Er wordt dan door 'sterkere' kinderen het heft in handen genomen, maar jonge kinderen en kinderen met een lage ontwikkelingsleeftijd kunnen nog niet goed inschatten welke gevolgen hun gedrag kan hebben.

Zo gaan kleuters (SEO leeftijd) ervan uit dat er een direct verband is tussen iets wat er gebeurt en de emoties die je bij de ander kunt zien. Als er iets van je wordt afgepakt, word je boos en dat laat je merken. Soms laten bepaalde kinderen niet goed zien wat ze willen of voelen en dan kunnen er conflicten ontstaan. In de bovenbouw basisschool (SEO leeftijd) voelen kinderen elkaar veel beter aan. Gevoelige kinderen die niet snel een weerwoord hebben, worden er zo uitgepikt door pesters. De andere kinderen voelen vaak ook goed aan of een klasgenoot gepest wordt of dat het onschuldig geplaag is, maar durven vaak niet te helpen uit angst dat zij het volgende slachtoffer zullen worden.

Het gepeste kind

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Hoe dat komt? Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, de wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Het blijkt dat kinderen gepest worden als er al sprake is van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan uiten en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen. Er zijn dus helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen. Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat ook uit. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, zien er anders uit, durven ze weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

De pesters

Kinderen die pesten zijn vaak fysiek en/of verbaal de sterksten uit de groep. Daardoor kunnen ze het zich permitteren zich agressiever op te stellen. Ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet daarvan. Pesters lijken in eerste indruk vaak populair te zijn in een klas, maar dwingen hun populariteit in de groep af op een negatieve manier. Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee in hun pestgedrag richting het slachtoffer. Pesters hebben feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich vergissen, gaan ze op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die zwijgend wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: "je bent vóór of je bent tegen me". Hier gaat een grote dreiging van uit naar de omgeving van pester en slachtoffer. Alles is immers beter dan zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid uit. Ze overtreden bewust regels en hebben vaak vaardigheden ontwikkeld om met hun daden weg te komen. Het profiel van de pester is sterk zelfbevestigend, hij ziet zichzelf als een slimme durfal die dat de andere kinderen bij herhaling laat merken. Het komt ook vaak voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of is geweest. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich in een andere omgeving vervolgens als pester gaan opstellen; laten pesten doet pesten. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes voor lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

De meelopers en de zwijgende middengroep

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij het pesten. Sommige kinderen blijven op afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde "meelopers". Er zijn ook kinderen die niet merken of willen weten dat er gepest wordt in hun directe omgeving. Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf het slachtoffer te worden. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor met de populariteit van de pester mee te liften. Vooral meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als kinderen actiever gaan mee pesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en minder verantwoordelijk voor wat gebeurt. Alles wat in een groep gebeurt, laat het individueel denken en de individuele verantwoordelijkheid achter zich en kan zo leiden tot excessen die achteraf voor iedereen inclusief de pesters onacceptabel zijn.

Het heeft zin om op te staan tegen het pesten. Zodra andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie positief veranderen. Het pesten wordt dan minder vanzelfsprekend. De situatie voor met name meelopers verandert dan door het ongewenste karakter dat het pestgedrag krijgt. Het wordt voor potentiële pesters duidelijk dat de groep het niet normaal vindt en niet bereid is om mee te gaan in het pestgedrag. Meelopers horen dan ook graag bij de grote groep en zijn niet bereid om grote risico's te lopen.

Kinderen die pestgedrag signaleren en dit bij de leerkracht aangeven vervullen dus een belangrijke rol.

Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De ouder wil maar een ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen.

Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten

Bij het gepeste kind:

Een gepest kind schaamt zich vaak, het voldoet niet aan normen die de ouders graag in hun kinderen terugzien: een vrolijk en vooral onbezorgd kind dat in staat is zijn eigen boontjes te doppen. Pesten is een groot probleem voor kinderen. Veel gepeste kinderen doen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders, waardoor het gepeste kind nog meer met de gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd. Als vergelding kan er namelijk in nog heviger mate gepest worden dan daarvoor al het geval was.

Bij de pester:

De pester zelf ziet zijn machtsspel bedreigd, en dat moet ten koste van alles voorkomen worden. Bij een duidelijke aanpak blijken de pesters soms echter net zo opgelucht als de slachtoffers. Er wordt namelijk ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen. Bij een aantal pesters is dat hun liefste wens waartoe ze helaas zelf niet in staat zijn door het ontbreken van de juiste vaardigheden.

De directe omgeving:

Daarnaast is het goed te weten dat er altijd kinderen zijn die zich schuldig voelen omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp te roepen. Dit is vergelijkbaar met het niet te hulp schieten bij het verdrinken van mensen, waarbij een menigte aanwezig is. Ook zijn er altijd kinderen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar hebben het niet gezien als pestgedrag.

Bij de ouders:

Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders hebben niet altijd de juiste informatie. Een pester op school hoeft in de thuissituatie geen pester te zijn. Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij zien het pestgedrag van hun kind als weerbaar gedrag. Hun kind maakt een abnormale ontwikkeling door, met grote risico's op afwijkend gedrag op latere leeftijd met grote gevolgen. Andere ouders zien er niets meer in dan wat onschuldige kwajongensstreken. Behalve de pester moeten dus ook vaak de ouders doordrongen worden van het ongewenste karakter voor alle betrokkenen van het vertoonde pestgedrag.

Bij de groepsleiding:

Groepsleiding moet het pestgedrag kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pestgedrag.

Bijlage 2.

Preventief pest beleid

Veilig op school

Een veilige school is een school waarin alle betrokkenen optimaal kunnen functioneren. De school moet een plek zijn waar rust heerst, waar leerlingen, personeel en ouders/verzorgers zich thuis voelen en zich veilig weten, en waar alle betrokkenen op een respectvolle, prettige manier met elkaar omgaan.

(Pest) Protocol

Om een veilig schoolklimaat te realiseren heeft het bevoegd gezag van onze school, De Onderwijsspecialisten, richtlijnen vastgelegd in het protocol 'Schoolveiligheidsplan De Veilige School'. In dit protocol staat aangegeven wat wij van ons personeel en onze leerlingen verwachten in de omgang met elkaar.

Ook is erin opgenomen hoe er gehandeld wordt bij grensoverschrijdend gedrag. In het protocol komen leef-, gedrag- en schoolsituaties aan de orde zoals:

- verbale agressie en intimidatie
- fysieke agressie en intimidatie
- vernieling
- diefstal
- seksuele intimidatie, seksueel misbruik/misdrijf
- pesten (waaronder ook cyberpesten)
- discriminatie
- genotsmiddelen

Schoolklimaat

De veiligheid is een belangrijk onderdeel van het schoolklimaat. Onze school is continu bezig om processen te verbeteren voor een optimale veiligheid op het gebied van arbeidsomstandigheden en (brand)veiligheid van het gebouw. Met de leerlingen oefenen we het ontruimen van het gebouw om in geval van calamiteiten de acties zo goed mogelijk te laten verlopen.

Wij vinden de sfeer waarin een kind moet opgroeien van groot belang om zo een volwaardig mens te worden. Wij stellen daarom een vriendelijk en veilig klimaat, met orde en regelmaat, op prijs. Pas als het kind zich veilig voelt, kan het zich ontwikkelen. Juist regelmaat geeft het kind kansen.

Daarom hanteren we binnen onze school de schoolregels in alle groepen en spreken die met de leerlingen door en af. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd van de leerlingen.

De regels worden "vertaald" naar het niveau van de kinderen en krijgen een plaats in elke klas.

We hopen zodoende dat er een preventieve werking van uitgaat en spreken de kinderen, die zich niet aan de gemaakte afspraken houden, daarop aan.

Ongewenst gedrag

Toch kan het gebeuren dat leerlingen geconfronteerd worden met ongewenst gedrag zoals pesten, geweld, vernieling, diefstal of seksueel gerichte aandacht, gedragingen of opmerkingen van medeleerlingen of personeel.

Sommige leerlingen kunnen heel goed duidelijk maken dat zij dergelijke gedragingen niet accepteren, anderen hebben daar hulp bij nodig.

Vertrouwenspersoon van de school

Op onze school creëren wij een schoolklimaat waar geen plaats is voor seksistisch en ander discriminerend of intimiderend gedrag. Deze persoon/personen staat/staan vermeld in de schoolgids. De leerlingen, ouders of medemerkers kunnen terecht bij de vertrouwenspersonen van onze school. Deze hiervoor speciaal geschoolde medewerker hoort de leerling, ouder of medewerker aan en handelt vervolgens overeenkomstig het protocol van de Veilige School. Iedere vertrouwenspersoon en leidinggevende beschikt over dat protocol.

Externe vertrouwenspersonen

Wanneer ouders of leerlingen zich om welke reden dan ook niet tot de vertrouwenspersoon van de school willen wenden, hebben zij twee andere mogelijkheden om een melding te doen:

5. Bij de externe vertrouwenspersoon van De Onderwijsspecialisten - een onafhankelijke functionaris die voor alle scholen van De Onderwijsspecialisten werkt.
6. Bij de landelijke vertrouwensinspecteur van het onderwijs. Deze functionaris is hiervoor door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen aangesteld en is belast met de onderwerpen seksuele intimidatie, lichamelijk geweld, grove pesterijen, geweld, extremisme, discriminatie, onverdraagzaamheid, fundamentalisme en radicalisering binnen scholen. T 0900 - 111 3 111 (lokaal tarief).

Werkvormen in school

Binnen De Ziep (o.a. bij SEO en burgerschap) wordt gewerkt met diverse methodes, materialen, middelen en werkvormen om structureel aandacht te geven aan sociale competenties gedurende de gehele schoolperiode. Dit is met name voor ZML-leerlingen van essentieel belang voor het meedraaien in de samenleving. Hierbij komt de leerlijn met aangepaste kerndoelen voor het Speciaal Onderwijs aan bod.

Voorbeelden van onderwerpen die aan bod komen: Jezelf leren kennen en waarderen; Goed voor jezelf zorgen; Omgaan met gevoelens; Aardig zijn en rekening houden met elkaar; Positieve relaties; Omgaan met een taak; Hanteren van gespreks- en luister- vaardigheden. Ook besteden we veel aandacht aan de Gouden Weken bij de opstart van het schooljaar (rekening houdens met de fasen van groepsdynamiek).

Daarnaast wordt er aandacht besteed aan Handicapbeleving. De leerkracht bespreekt luchtige maar ook spannende onderwerpen. De leerling leert zichzelf en zijn of haar beperking beter kennen en plaatsen, leert hiermee om te gaan én leert dat het goed is zoals hij of zij is. Verder leert de leerling dat de ander misschien anders is, maar dat dit óók goed is. De leerlingen worden gestimuleerd elkaar te leren waarderen en respecteren. Hierbij worden diverse materialen, middelen of methodes bij gebruikt.

Bijlage 3.

Voorbeelden Pest gedrag

Verbaal:

- Vernederen: "Haal jij alleen de ballen maar uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen".
- Schelden: " Viespeuk, etterbak, mietje" enz.
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt, dan grijpen we je."
- Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken (rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak, enz).
- Gemene briefjes schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een ander kind.

Fysiek:

- Trekken en duwen of spugen.
- Schoppen en laten struikelen.
- Krabben, bijten en haren trekken.

Intimidatie:

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen fietsen.
- Een kind dwingen om persoonlijk bezit af te geven.
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.

Isolatie:

- Steun zoeken bij andere kinderen met als gevolg dat het kind niet wordt uitgenodigd voor partijtjes en leuke dingetjes.
- Uitsluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed.
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schooltas, banden van de fiets lek steken.

Digitaal pesten

Leerkrachten dienen ook alert te zijn cyberpesten, een pestvorm die voor veel kinderen erg bedreigend is. Kinderen pesten elkaar via social media zoals Facebook, Instagram en Whatsapp. Dat kan op veel manieren: beledigende emails, gemene berichtjes via instant messaging apps of ongewenste foto's die viraal gaan op sociale media.

Er wordt flink gescholden en bedreigd. Veel kinderen praten hier niet over en ouders houden soms onvoldoende toezicht op het gedrag van hun eigen kind en dat van anderen op de computer. Leerkrachten hebben minder of geen zicht op het gebruik van de computer buiten schooltijd, maar worden wel geconfronteerd met de gevolgen. Het is daarom zaak om in geval van digitaal pesten in een zo vroeg mogelijk stadium als ouders en leerkracht contact te leggen om gezamenlijk het probleem aan te kunnen pakken.

Kortom:

Plagen gebeurt op basis van gelijkwaardigheid en is incidenteel. Het kan een pedagogische waarde hebben. *Pesten* gebeurt vanuit overheersing, is systematisch en dwingt leerlingen in een bepaalde rol. Het belemmert zowel de pester als de gepeste leerling in zijn gezonde ontwikkeling.

Bijlage 3.**Signaalkaart Pesten: VO kaart**

Signaalkaart pesten: de 6 pest-alerts!

	
1 Let op signaalgedragingen	2 Kijk naar rol-vastheid
	
3 Smartphone wordt vriend of vijand	4 Er is geen schuldgevoel of verzoening
	
5 Het is fysiek grensoverschrijdend	6 Herhaald plagen is pesten

Tip**1 Weg met vooroordelen**

Alle leerlingen kunnen slachtoffer zijn van pesten, dus weg met vooroordelen dat alleen de kneusjes gepest worden. Ook de jongen die goed kan sporten of het meisje dat populair is, kan slachtoffer zijn van pesten. Het standaardprofiel van een slachtoffer of dader bestaat niet!

2 Neem signalen serieus

Als leerlingen aangeven dat ze gepest worden of wanneer ouders hiervan melding maken in school, neem deze signalen dan serieus. Ook al heb je het pesten niet kunnen waarnemen, het betekent niet dat er **niet** gepest wordt. Het is voor leerlingen vaak lastig om toe te geven dat ze gepest worden, dus elk signaal moet serieus genomen worden. Bovendien kan pesten zo subtiel zijn dat slechts weinig leerlingen het waarnemen, daardoor kan het lijken dat het niet voorkomt.

3 Doe onderzoekjes en testjes

Leerlingen weten vaak goed wie door wie gepest wordt in de klas. Je kunt kleine onderzoekjes en testjes doen om er achter te komen wat leerlingen weten. Natuurlijk kan het beeld dat leerlingen hebben vertekend zijn, maar het kan goede aanwijzingen bevatten.

Pestgedrag is vaak moeilijk te herkennen. Deze 6 'alerts' kunnen helpen om alert te zijn op pestgedrag. Het betekent overigens niet dat er niet gepest wordt als er op alle alerts negatief wordt geantwoord. Maar zelfs bij één positief antwoord is het tijd voor extra aandacht en misschien wel maatregelen.

Deze kaart is bedoeld om je te helpen om belangrijke signalen niet over het hoofd te zien.

Leerlingen die gepest worden, vertonen soms signaalgedrag. Dit kunnen onschuldige gedragingen zijn die aangeven dat er stress is: duwen, tics, vreemd praten, opeens druk met iets bezig zijn, dromen. Maar het kunnen ook ernstige signalen zijn zoals vaak ziek zijn, buikklasten of zelfbeschadiging. Vaak proberen leerlingen die gepest worden sociale groepen te vermijden waarin ze het risico lopen om gepest te worden. Deze vermindering noemen we vluchtgedrag. Voorbeelden zijn: alléén lunchen, langdurig toiletbezoek, in de gang blijven hangen of snel weg na schooltijd.

1 Let op signaalgedragingen

Bij pesten heeft iedereen zijn vaste rol, dit in tegenstelling tot plagen. Als iets een plagerijtje lijkt, kijk dan eens of het altijd dezelfde is die plaagt en altijd dezelfde die moet incasseren. Bij pesten zien we ook altijd meelopers en omstanders. De pester staat meestal niet alleen, de gepeste wel. Wees je ervan bewust dat pesten niet altijd uit grote gedragingen bestaat, soms is het een stemmetje imiteren of iemand nadoen, maar altijd in dezelfde rollen.

2 Kijk naar rol-vastheid

Afwijkend gedrag ten aanzien van de telefoon kan een signaal zijn. Als de leerling extreem zijn telefoon afschermend voor anderen of ontwijkend gedrag vertoont als het gaat over activiteiten op internet kan er sprake zijn van cyberbullying. Ook non-verbale signalen (stemmingswisseling) tijdens het gebruik van de telefoon kunnen een waarschuwing zijn.²¹

3 Smartphone wordt vriend of vijand

Leerlingen maken ruzie, dit hoort erbij, maar vaak hebben leerlingen na afloop een schuldgevoel of zoeken ze naar een manier om te verzoenen. Elkaar voor een aantal dagen ontwijken kan ook een manier van verzoening zijn. Bij pesten zien we dat de pester meestal niet wil verzoenen en ook niet begrijpt waarom. Schuldgevoel ontbreekt omdat het slachtoffer het in zijn ogen verdient. Zie je dat leerlingen conflicten hebben, maar geen toenadering zoeken dan is er misschien iets aan de hand.

4 Er is geen schuldgevoel of verzoening

Pesten is soms letterlijk fysiek grensoverschrijdend en als iemand te dicht in de buurt komt kan dat bedreigend zijn. Pesters gaan deze grens vaak subtiel over door het slachtoffer even te duwen in het langlopen terwijl ze boeken uitdelen, de weg te blokkeren, onder de tafel met de voeten tegen de stoel te duwen en soms door heel dicht op de ander te staan. Fysiek grensoverschrijdend kan ook op afstand door de ander aan te staren terwijl het slachtoffer alles doet om de blik te ontwijken.

5 Het is fysiek grensoverschrijdend

Vaak wordt negatief gedrag afgedaan als een plagerijtje. Als het een herhaling is dan gaat het duidelijk om pesten. Een plagerijtje is leuk als het eenmalig is. Herhaling kan ook voorkomen omdat niet één leerling een geintje uithaalt, maar meerdere leerlingen hetzelfde geintje uithalen met hetzelfde slachtoffer. Heb je een geintje vaker gehoord: stop het!

6 Herhaald plagen is pesten

Radboud Universiteit

praktikon

Voor onze contactgegevens zie: www.pestkopopenkop.nl

Disclaimer: Deze kaart is slechts een hulpmiddel voor scholen en leerkrachten. De makers kunnen niet garanderen dat elke vorm van pesten hierdoor herkend of voorkomen wordt. De intentie is de professionaliteit van de leerkracht te ondersteunen en daarom kunnen de makers niet aansprakelijk gesteld worden voor de gevolgen van het gebruik van deze kaart.

Copyright Apemanagement® Eijsden en Praktikon, Nijmegen.

Deze kaart mag zonder toestemming gekopieerd en vermenigvuldigd worden mits met bronvermelding. De teksten en plaatjes mogen niet door derden voor commerciële doeleinden gebruikt worden.

²¹ Input voor Cyberbullying ontleent aan www.cyberbullying.org.

Bijlage 5:**Pestcontract klas :**

Om het op school gezellig en veilig te houden spreken we met elkaar regels af om te voorkomen dat er gepest wordt. Je moet je aan deze regels houden, je mag niet pesten.

Hieronder staan ze afgedrukt. Deze regels worden ook door jullie vader, moeder of verzorger en de leerkracht ondertekend.

- We helpen elkaar.
- We luisteren naar elkaar.
- We hebben respect voor elkaar.
- We houden onze handen bij onszelf en blijven van anderen af.
- We letten op ons taalgebruik, we praten op een respectvolle manier.
- Je accepteert een andere leerling zoals hij of zij is.
- Als iemand stop zegt, stop je ook.
- Als je zelf ruzie hebt, praat het eerst uit. Lukt dat niet, dan meld je dat bij de leerkracht. We lossen dingen samen op.
- Als je ziet dat een leerling gepest wordt, dan vertel je dat aan de leerkracht.
- Je let op eigen gedrag.
- Je volgt een les pestgedrag en plaaggedrag in de klas.

Handtekening	Handtekening	Handtekening
Leerling	Ouder/verzorger	Leerkracht

Bijlage 6:

Belangrijke telefoonnummers en websites

www.pestweb.nl

<https://www.weektegenpesten.nl/>

<https://www.stoppestennu.nl/>

<https://www.nji.nl/pesten>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/veilig-leren-en-werken-in-het-onderwijs/vraag-en-antwoord/pesten-waar-kan-ik-terecht>

<https://www.apemanagement.nl/onderwijs>

Voor leerlingen is er de kindertelefoon, voor hulp, advies of gewoon een luisterend oor. De kindertelefoon is gratis en het nummer wordt niet op de factuur aangegeven, zodat de leerlingen echt anoniem kunnen bellen: **0800 0432**. Ook via chat bereikbaar.

De Oudertelefoon is een luisterend oor voor ouders, maandag tot en met vrijdag van 9.00 uur tot 15.00 uur en 20.00 tot 22.00: **085 130 4658**. Ook via chat bereikbaar.